

Brain International School

Vikas Puri, New Delhi

अभ्यास पत्र

विषय : संस्कृत

कक्षा - षष्ठ

वार्षिक सत्र

प्रश्न 1 अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

एकदा एकः काकः पिपासितः अभवत् । सः जलस्य पानाय इतस्ततः अभ्रमत् परन्तु सः कुत्र अपि जलम् न अपश्यत् । अन्ते सः उद्याने एकम् वटम् अपश्यत् । सः घटस्य समीपे अगच्छत् । घटस्य च मुखे उपाविशत् । घटे स्वल्पम् जलम् अभवत् । सः जलस्य पानाय वारं वारम् प्रयत्नम् अकरोत् ।

अ) एकपदेन उत्तरत -

क) कः पिपासितः अभवत्?

ख) काकः किमर्थम् इतस्ततः अभ्रमत्?

आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत -

क) काकः उद्याने किम् अपश्यत्?

इ) निर्देशानुसारम् उत्तरत -

ग) 'पानाय' इति शब्दस्य विभक्तिं लिखत । (चतुर्थी / षष्ठी)

घ) अनुच्छेदे एकः अव्यय शब्दे चित्वा लिखत । (इतस्ततः : / वट / अकरोत्)

घ) विकल्पेभ्यः शुद्धम् उत्तरं चिनुत ।

1) 'घटस्य' पदस्य अर्थम् लिखत । (घड़े का / घड़ा का / घड़े में)

2) 'स्वल्पम्' पदस्य अनुच्छेदे शब्द चित्वा विपर्यय लिखत । (अधिकं / न्यूनम्)

3) 'अभवत्' इति शब्दस्य अर्थम् लिखत । (होगा / हुआ / होता है)

4) ' सः जलस्य पानाय वारं वारम् ... । । अकरोत् । ' रिक्तस्थानं पूरयत ।

प्रश्न 2. चित्रम् आधृत्य पंचानि वाक्यानि लिखत । सहायतार्थम् पदानि मञ्जूषायाम् दत्तानि सन्ति ।

पितामही, बालकः, मञ्चः, अस्ति, पितामहः, समाचारपत्र, बालकः, खेलति, जनकः, स्तः, सन्ति, चायपेयं, कुक्कुरः, वार्तालापं, माता, कुर्वन्ति ।

प्रश्न 3 मञ्जूषा सहायताम् अधोलिखित वार्तालापम् पूरयत ।

रमा - त्वं 1.....कुत्र गमिष्यसि?

प्रीतिः - अहम् कुत्र अपि न 2

रमा - अस्मिन् 3..... मम मातुलः विदेशात् आगमिष्यति ।

प्रीतिः - शोभनम्

रमा - भवत्याः 4..... कुत्र वसति ।

प्रीतिः - 5 मम

अवकाशे, अमेरिकादेशे, गमिष्यामि, ग्रीष्मावकाशे, मातुलः

प्रश्न 4 (अ) 'अहम् ... चलचित्रं द्रष्टुम् गमिष्यामि ।' वाक्ये रिक्तस्थाने किम् अव्यय आगमिष्यति?

(क) च (ख) विना (ग) श्वः (घ) कुत्र

(आ) 'कक्षायाम्तिष्ठ ।' वाक्ये रिक्तस्थाने किम् अव्यय आगमिष्यति?

(क) तूष्णीम् (ख) मा (ग) सर्वत्र (घ) तीव्रम्

(इ) '..... अवकाशः भविष्यति ।' वाक्ये रिक्तस्थाने किम् अव्यय आगमिष्यति?

(क) कदा (ख) मा (ग) श्वः (घ) सर्वत्र

(ई) 'स :मम मित्रम् अस्ति ।' वाक्ये रिक्तस्थाने किम् अव्यय आगमिष्यति?

क) मा

(ख) नीचैः

(ग) परं

(घ) एव

प्रश्न 5 अधोलिखितम् गद्यांश पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

माधवनामकः एकः बालकः अस्ति । सः स्वप्ने स्वशरीरस्य अङ्गानि दृष्टवान् । तानि परस्परं चर्चा कुर्वन्ति स्म । पादः वदति - अहम् श्रेष्ठः । मम कारणेन माधवः चलति । हस्तः अनुक्षणं वदति - अरे अरे मम कारणेन माधवः चलति , गृहं कार्यं करोति वस्तूनि आनयति च । अतः अहम् एव श्रेष्ठः । मां विना माधवः किमपि द्रष्टुं शक्नोति किम् ? इति नयनं वदति । कर्णः स्मितं कृत्वा कथयति - माधवः यदा मार्गं गच्छति तदा पृष्ठतः यानानां ध्वनिं यदि न शृणोति सावधानः च न भवति तर्हि दुर्घटना भवेत् । माधवः मम कारणेन एव शिक्षकस्य उपदेशं श्रुत्वा ज्ञानं वर्धयति सङ्गीतं श्रुत्वा आनन्दं च अनुभवति ।

एक पदेन उत्तरत ।

1 बालकस्य नाम किम् अस्ति ?

2 कः वदति 'अहम् श्रेष्ठः' ?

पूर्ण वाक्येन उत्तरत

1 माधवः कुत्र स्वशरीरस्य अङ्गानि दृष्टवान् ?

भाषिक कार्यम्

1 'श्रुत्वा' इति पदस्य कः अर्थः ?

2 'यानानां' अत्र किम् विभक्तिम् ?

प्रश्न 6 निम्न श्लोकम् अन्वयं कुरुत ।

उद्यमेन हि सिध्यन्ति कार्याणि न मनोरथैः ।

न हि सुप्तस्य सिंहस्य प्रविशन्ति मुखे मृगाः ॥

अन्वयः - कार्याणि उद्यमेन सिध्यन्ति न
सिध्यन्ति । सिंहस्य मुखे मृगाः न हि ।

सुप्तस्य, हि, प्रविशन्ति, मनोरथैः

प्रश्न 7 उचिताम् संख्या रिक्तस्थानानि पूरयत ।

1 मम दन्ताः सन्ति । 2 मम केशाः सन्ति ।

3 वर्षे मासाः भवन्ति । 4 गगने ग्रहाः सन्ति ।

प्रश्न 8 अङ्गस्य नाम संस्कृत भाषायाम् लिखत ।

1 कान 2 आँख

प्रश्न 9 मञ्जूषायाम् उचितपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत ।

1 मम भगिनी उपनेत्रं धरति । 2 मम भगिनी कुङ्कुम् धरति ।

3 मम भगिनी कुण्डलद्वयं धरति । 4 मम भगिनी ओष्ठरागं धरति ।

ओष्ठयोः, नेत्रयोः, ललाटे , कर्णयोः

- शब्दरूपाणि (नर किम् च त्रिषु लिङेषु)
- धातुरूपाणि (चल् , पठ , कृ च) (लट् लृट् लकार च)
- पाठय पुस्तकेन अभ्यासस्य पुनरावृत्ति कुरु ।